

lekcje

AR
CHI
TEK
TURYPROMUJEMY
POLSKA
ARCHITEKTURĘ
konstrukcja technologia designWspółczesna
willa w Polsce

według Barycza i Saramowicza

dr Rafał Barycz
dr Paweł Saramowicz

Część 4

Autorzy, specjalizujący się w projektowaniu innowacyjnych willi i rezydencji, pokazują, któredy powinna podążać współczesna polska architektura. Może wpisywać się w modne na świecie tendencje, ale zarazem nie musi tracić kontaktu z tradycją i lokalnym kontekstem.

Willa Krakowiaków Zachodnich

Willa Krakowiaków Zachodnich to projekt, który Biuro Architektoniczne Barycz i Saramowicz realizuje w Zabierzowie k. Krakowa, w rejonie osiedla Sarni Stok i Uroczyska Podgólgórze. Forma architektoniczna suburbannej rezydencji jest współczesną interpretacją budownictwa ludowego Krakowiaków Zachodnich, mieszkających na zachód od Krakowa po obu stronach Wisły, wśród których Oskar Kolberg wyróżnił Krakowiaków właściwych, zamieszkujących tereny po Pieskową Skalę, Krzeszowice i Alwernię. Elementami wyróżniającymi Krakowiaków Zachodnich od innych grup etnicznych były specyficzny strój oraz budownictwo. Jako podstawowe cechy architektury w tym regionie wyróżniane były konstrukcje zrębowe, ściany z zewnątrz myte o szparach bielonych wapnem oraz dach dwuspadowy lub czterospadowy, kryty najczęściej strzechą. Podążając tym architektonicznym śladem, zaprojektowano budynek z dwuspadowym dachem o niespotykanej wcześniej dynamicznej formie przestrzennej, który pokryto wiórem osikowym. Ściany budynku, wykonane w technologii betonu architektonicznego, są duchem drewnianych chat, bo w betonie licowym odbity jest rysunek deskowania szalunku, a jasny kolor betonu jest reminiscencją wapiennych wypełnień drewnianych bali. Stąd też wzięła się nazwa budynku.

Willa Krakowiaków Zachodnich odznacza się abstrakcyjnym regionalizmem, z racji połączenia tu dwóch estetyk: tradycyjnej i modernistycznej. Sichtbeton jest na polu rzemieślniczym rękodziełem. Wykonanie betonu architektonicznego wymaga stworzenia szalunków. Po związaniu betonu pozostaną w nim odbicia bali, uzyskane w wyniku użycia specjalnych matryc fakturujących firmy Reckli o wzorze Reichenau. Dzięki temu sztuczny kamień, jak określa się beton, ma tu rysunek niczym z tradycyjnej chaty. Tym sposobem materiał, choć o nowoczesnej proveniencji, przybliży budynek do tradycji. Z kolei wernakularny wiór osikowy, tworzywo immanentnie wpisane w naszą kulturę materialną, został potraktowany tu w bardzo innowacyjny sposób. Jest swego rodzaju skórą, która oplata budynek. Efekt sprzężenia dwóch estetyk sprawia, że potęgują się one wzajemnie, przez co każdy z materiałów staje się jeszcze bardziej wyrazisty.

Z trzech stron budynek trzykondygnacyjnej willi jest introwertyczny i zasadniczo pozbawiony otworów okiennych, natomiast ogromnymi przesuwными szklanymi ścianami otwiera się na urzekający naturalny pejzaż stawu i uroczyska. Podobnie jak w przypadku willi Grety i Fritza Tugendhatów w Brnie (Ludwig Mies van der Rohe, 1930) można tu powiedzieć, że zamiast ściany budynku – jest krajobraz.

Zasadniczym aspektem strefowania funkcjonalnego stało się takie ukształtowanie planu willi, by w pełni otworzyć ją na krajobraz, tworząc scenograficzny kadr widokowy na las i jezioro. Natomiast od strony obszaru zurbanizowanego budynek jest introwertyczny. Ściany szczytowe są intencjonalnie pozbawione otworów okiennych i drzwiowych. Patrząc od frontu, nie zobaczymy tu okien, a jedynie horyzontalne okno połaciowe, rodzaju fenetre-en-longueur.

Uczyć architektury to poważna misja, dlatego jest to zadanie dla mistrzów – osób całkowicie oddanych tej dziedzinie wiedzy, które można obdarzyć zaufaniem godnym nauczycieli.

MISTRZOWIE
ARCHITEKTURYprof. dr hab. inż. arch.
EWA KURYŁOWICZprof. nzw. dr hab. inż. arch.
ELŻBIETA DAGNY RYŃSKA

TOMASZ M. KONIOR

MIROŚLAW NIZIO

ROBERT KONIECZNY

RYSZARD JURKOWSKI

PRZEMO ŁUKASIK

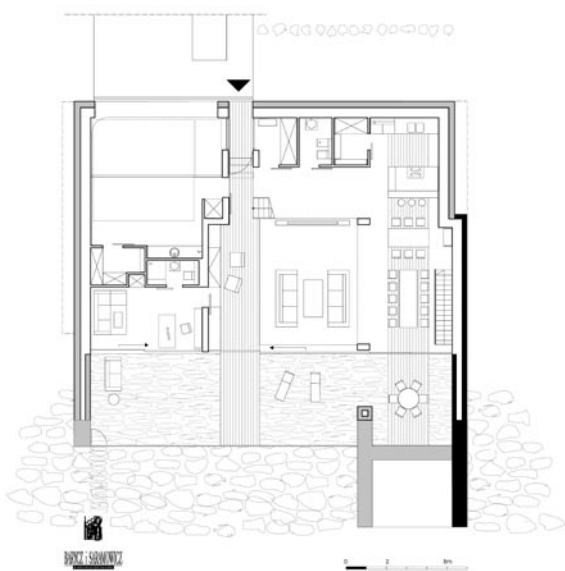
ZBIGNIEW MAĆKÓW

dr RAFAŁ BARYCZ

Zminimalizowano tu liczbę elementów formalnych w celu uzyskania wrażenia jednolitości, a wykluczenie zbędnych detali pozwala na zwrócenie się ku naturalnemu pięknu materiałów. Willę zintegrowano z otoczeniem, zarówno poprzez dobór stosownych surowców wykończenia, jak i nadanie jej odpowiedniego kształtu, zwracającego się w kierunku zbiornika wodnego. Przesuwne okna wysokości pełnej kondygnacji sprawiają, że domu nie ograniczają przegrody budowlane, lecz sięga on w przestrzeń i krajobraz. Wnętrza są przy tym jasne, dobrze doświetlone. Poziom główny budynek składa się w zasadzie z jednej otwartej przestrzeni, nie dzielonej przez ściany działowe, lecz kierunkowanej przez meble i przepierzenia. Zlokalizowane na trzech kolejnych kondygnacjach budynku tarasy zapewniają wgląd w naturę i krajobraz.

Willa Krakowiaków Zachodnich odzwierciedla filozofię architektonicznego działania Biura Architektonicznego Barycza i Saramowicza. Wskazuje, że polska architektura powinna być hipernowoczesna, ale nie może mieć imitacyjnego charakteru, czyli musi wykazywać rodzime oblicze.

Dom na Sprzedaż

„Dom na Sprzedaż”, zaprojektowany w Biurze Architektonicznym Barycza i Saramowicza, stanie w Grębynicach koło Krakowa, w okolicach kultowego zamku w Korzkwi. Zbuduje go deweloper. Stworzono budynek innowacyjny i bardzo nowoczesny, o dużej sile ekspresji architektonicznej, a przy tym nawiązujący do tradycyjnej formy i skali architektury regionu, zwłaszcza dawnej zabudowy uzdrowskiej z okolic pobliskiego Ojcowa, pochodzącej z okresu, gdy Ojców był znaną miejscowością letniskową i uzdrowską. Jako materiału wykończeniowego ścian i dachu użyto szalowania z tradycyjnych desek nieobrzynanych, układanych dwuwarstwowo z przesunięciem. Inspirując się specyfiką dawnej architektury uzdrowska, określanej w literaturze jako „styl szwajcarsko-ojcowski”, m.in. nieistniejącymi już budynkami zakładu hydropatycznego „Goplana” i sanatorium wodoleczniczego „Sybilla”, budynek otoczono gankami, a pomysłowe brise-soleil w nowoczesny sposób odzwierciedla dawny detal.

Nieodległy Ojców sporo znaczył w przeszłości. Lecznicze właściwości tutejszego klimatu odkrył Józef Dietl. Przybywały tu największe postaci polskiej kultury, w tym Franciszek Karpiński, Jan Ursyn Niemcewicz, Fryderyk Chopin i Cyprian Kamil Norwid. W wyrazie architektonicznym budynków uzdrowskich uderzały drewniane wykończenia i charakterystyczne ganki. Do nich też odwołano się, stylizując detal i plan Domu na Sprzedaż. Toteż cały budynek – dach, ściany zewnętrzne, ganki, okna, drzwi, kominy, brise-soleil, okiennice – obłożony jest drewnem, którego wyrafinowany sposób ułożenia tworzy rodzaj homogenicznej zewnętrznej powłoki. Coś jak w artystycznych działaniach sztuki krajobrazu Christo. Ma to w zamyśle dać poczucie bezpieczeństwa jego przyszłych mieszkańców, przy jednoczesnym ciepłym odbiorze budynku z zewnątrz.

Zastosowanie deski nieobrzynanej dodaje budynkowi wernakularnego charakteru. Jest to szalowanie dwuwarstwowe, układane z przesunięciem. Deski dolnej warstwy, szerokości 13,4 cm, odwrócone są stroną rdzenną w dół, na nich znajdują się zachodzące obustronnie po 4-6 cm deski warstwy górnej, obrócone stroną rdzenną do góry. Odstęp między deskami górnej warstwy wynosi 4,6 cm. W ogóle trzeba stwierdzić, że drewno było zasadniczym budulcem oraz elementem wyprawy ścian dawnej uzdrowskiej architektury Ojcowa i to zdecydowało o jego wyborze jako materiału pokrycia ścian i elewacji Domu na Sprzedaż.

Architektura Domu na Sprzedaż nawiązuje do tradycyjnych wzorców budownictwa regionu i jest ich zdecydowaną syntezą. Jest bezkompromisowa w dążeniu do uzyskania wyrazistego efektu artystycznego.

Rafał Barycza, Paweł Saramowicz

W następnym odcinku: Betonowa rezydencja w Izabelinie i willa w dwóch pawilonach w Mielcu

